

- dossier arbeidsongevallen -

28 april 2014

Werelddag voor
veilig en gezond werk

dossier arbeidsongevallen

| 28 april 2014 is de werelddag voor veilig en gezond werk |

94 doodsbedden voor slachtoffers van arbeidsongevallen. Foto van de opgemerkte actie in Brussel vorig jaar, waarmee het ACV de problematiek van arbeidsongevallen onder de aandacht bracht.

Focus op arbeidsongevallen

28 april is naar jaarlijkse traditie de werelddag voor veilig en gezond werk. Geen dag die ongemerkt voorbij mag gaan, vindt het ACV, want bijna twee werkdagen op drie sterft in België iemand door een dodelijk arbeidsongeval. Meer dan de helft daarvan, 77, op de arbeidsplaats zelf. Elke werkdag opnieuw lopen gemiddeld 79 werknemers een blijvende arbeidsongeschiktheid op door een arbeidsongeval. Kille cijfers waar heel veel leed en verdriet achter schuilt. De cijfers verbazen echter niet wanneer je weet dat bij 49% van de 56.957 controles overtredingen van de veiligheidswetgeving werden vastgesteld.

Het ACV herdenkt in het bijzonder:

- **37 doden** op het werk in kmo's zonder Comité voor Preventie en Bescherming (Comité PB);
- **5389 ongevallen met blijvende arbeidsongeschiktheid** in kmo's zonder Comité PB;
- **13 doden** met minder dan één jaar anciënniteit in hun onderneming;
- **4 dode en 719 blijvend arbeidsongeschikte** uitzendkrachten;
- **21 bouwvakkers die het leven lieten** op bouwerven.

De pijnpunten

- **Enkel** de aangegeven **lichte arbeidsongevallen** (tijdelijke ongeschiktheid) **dalen**.
- De **kans op een ernstig arbeidsongeval** is nu **hoger dan in 1980**.
- Het Fonds voor Arbeidsongevallen raamt dat **voor elk aangegeven arbeidsongeval er twee ongevallen niet worden aangegeven**.
- **In kmo's** gebeuren nog steeds **meer ernstige arbeidsongevallen** dan in grotere ondernemingen met vakbondsvertegenwoordigers.
- **Uitzendkrachten** maken **twee keer meer kans** op een arbeidsongeval.
- **Ongevallen van buitenlandse werknemers** met buitenlandse werkgevers worden **niet geregistreerd**.
- **Verzekeraars weigeren sinds 1980 5 keer meer** arbeidsongevallen te erkennen.
- Inspectiediensten blijven onderbemand zodat een Belgische onderneming gemiddeld maar **om de 21,5 jaar een inspectiebezoek** moet verwachten.

ACV-memorandum aan de nieuwe regering

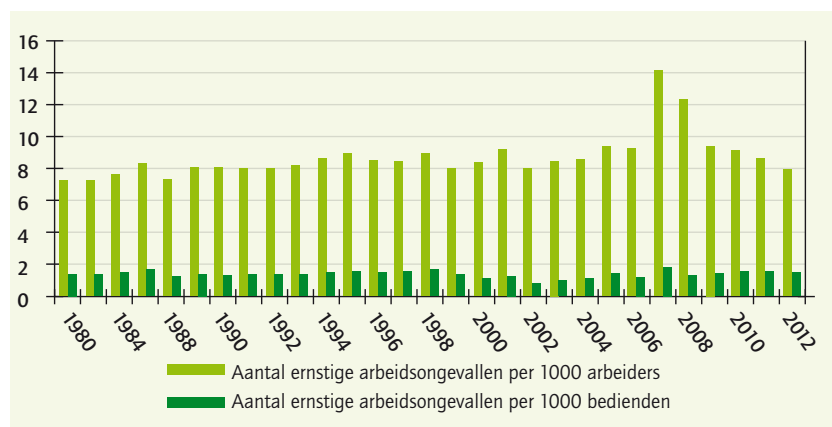
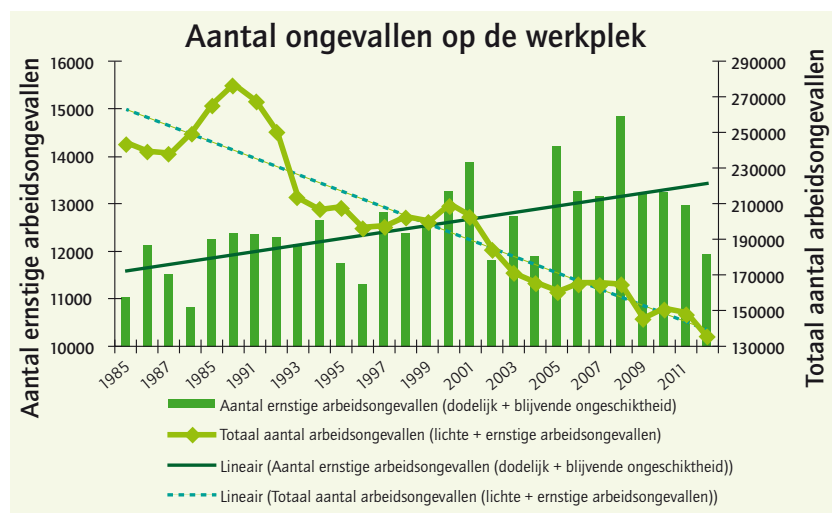
Het ACV vraagt dat de nieuwe regering dringend werk maakt van:

- een verplicht en degelijk sociaal overleg over veiligheid op het werk, ook in de kmo's. De 16.150 ACV-vertegenwoordigers in de Comit es PB staan paraat;
- een betere toepassing van de veiligheidswetgeving via versterkte inspectie:
 - meer inspecteurs op het terrein, minstens 1 per 10.000 werknemers;
 - een lik-op-stukbeleid met strenge boetes voor werkgevers bij zware veiligheidsovertredingen;
- een betere veiligheidswetgeving voor uitzendarbeid met onder meer een verplichte opleiding op risicoposten, die in de praktijk effectief wordt toegepast;
- een betere bescherming van buitenlandse werknemers;
- strenger toezicht op en onderzoek naar de onderaangifte van arbeidsongevallen;
- sancties tegen commercieel geïnspireerde weigeringen van arbeidsongevallen door verzekeraars.

Statistieken verbergen werkelijkheid

Het aantal arbeidsongevallen op de arbeidsplaats in de privésector is de laatste 27 jaar systematisch gedaald (zie grafiek). Dat is goed, want niemand wil meer arbeidsongevallen. Een daling was ook te verwachten. Ondernemingen leveren preventie-inspanningen, de meest gevaarlijke werkzaamheden verdwijnen stilaan en we kennen een sterke verschuiving van industriële activiteiten naar jobs in de administratie en dienstverlening. De cijfers verbergen echter een deel van de werkelijkheid, want die voortdurende daling gebeurt vrijwel exclusief voor lichte arbeidsongevallen, deze met tijdelijke ongeschiktheid. Dat cijfer is meer dan gehalveerd sinds 1985. Maar in de duizenden aangegeven ongevallen met blijvende ongeschiktheid is er al die jaren helemaal geen dalende trend, integendeel. Zelfs wanneer we deze cijfers opsplitsen naar arbeiders en bedienden, en via de RSZ-cijfers rekening houden met de schommelingen in tewerkstelling, dan nog zien we geen daling (zie grafiek). Voor zowel de arbeiders als de bedienden zitten we nog steeds boven het peil van 1980. Wanneer we het Fonds voor Arbeidsongevallen naar een verklaring vragen, kunnen ze hierop niet antwoorden.

We meten in de officiële statistieken trouwens enkel de aangegeven ongevallen. Als een werkgever ervoor kiest om lichte arbeidsongevallen zelf te regelen, scheelt dat in de kosten van de verzekeringspremie, bespaar je op paperassenwerk, is dit beter voor je imago, ... Zware ongevallen niet aangegeven is dan weer niet aantrekkelijk: daarvoor lopen de kosten te hoog op.

Dat er een belangrijke onderaangifte bestaat, blijkt uit een verslag van het Fonds voor Arbeidsongevallen: *"Bijgevolg kan men stellen dat er slechts maximum 32% van de ongevallen van de gecontroleerde werkgevers in de officiële schadestatistieken van het FAO geregistreerd wor-*

den". Hoedt u dus voor Belgische statistieken over arbeidsongevallen waarbij naar het totaal aantal aangegeven ongevallen gekeken wordt. Kijk zeker ook, en niet in het minst, naar wat er gebeurt met de ernstige arbeidsongevallen.

Openbare sector met vertraging

De basiscijfers voor België, die je terugvindt in internationale gegevens en die in de pers verschijnen, zijn onvolledig. Ongevallen van statutaire ambtenaren in openbare diensten met inbegrip van risicovolle bedrijven als bijvoorbeeld bPost, de NMBS, het leger, openbare vuilnisophaaldiensten,... zijn hier niet inbegrepen. Deze cijfers worden apart en met vertraging gepubliceerd. De meest recente cijfers, van 2011, spreken van 24 dodelijke arbeidsongevallen, waarvan 10 op de arbeidsplaats en 2994 arbeidsongevallen met een blijvend letsel, waarvan 2300 op de arbeidsplaats.

Uitzendkrachten hebben twee keer meer kans op een ongeval

Dat uitzendkrachten meer kans maken op een arbeidsongeval lijkt niet onlogisch, want ze zijn vaak jong en hebben een beperkte anciënniteit in de onderneming en dus minder ervaring. Maar er is meer. Het selectieproces verloopt zeer snel waardoor de juiste man/vrouw niet steeds op de juiste plaats terechtkomt. De informatie, opleiding en begeleiding van uitzendkrachten laat vaak ook te wensen over. In 2012 hadden 6793 uitzendkrachten een arbeidsongeval met minstens één dag werkonbekwaamheid. 719 onder hen liepen een blijvende arbeidsongeschiktheid op en 4 vonden de dood. Wanneer je deze cijfers vergelijkt met het aantal arbeidsongevallen bij 'gewone' werknemers dan zie je dat de kans op een ongeval voor een uitzendkracht dubbel zo groot is. De berekening in de tabel wordt apart gemaakt voor arbeiders en bedienden omdat we zo rekening houden met het feit dat arbeiders oververtegenwoordigd zijn bij uitzendkrachten (60,1%) en we willen een vertekend beeld voorkomen.

Tabel: Aantal arbeidsongevallen met minstens één dag werkonbekwaamheid per duizend VTE: uitzendkrachten vergeleken met de privésector zonder de uitzendkrachten.

	Uitzendkrachten arbeiders	Privésector arbeiders zonder uitzendkrachten	Uitzendkrachten bedienden	Privésector bedienden zonder uitzendkrachten
Aantal VTE 2012	50.348 ¹	898.871 ²	33.480 ¹	1.247.619 ²
Aantal arbeidsongevallen	6.499 ¹	57.556 ³	932 ¹	13.327 ³
Aantal arbeidsongevallen per 1000 VTE	129,08	64,03	27,84	10,68
Verhouding uitzendkrachten/privésector	2,02		2,61	

1 Bron: Preventie en Interim, de centrale preventiedienst voor de uitzendsector: jaarverslag 2012, het aantal gepresteerde uren uitzendarbeid werd gedeeld door 1976 uur (38-uren week) om tot het aantal VTE te komen.
2 Bron: www.rs2.be: tabellen arbeidsvolume 2012/2 (situatie 30 juni 2012).
3 Bron: Fonds voor Arbeidsongevallen: statistieken arbeidsongevallen op de arbeidsplaats in de privésector, 2012.

Verborgen arbeidsongevallen van buitenlandse werknemers

Vanuit de inspectie Toezicht Welzijn op het Werk krijgen we signalen dat het aantal dodelijke arbeidsongevallen op het terrein (vooral in de bouwsector) hoger is dan het aantal dat we in de statistieken terugvinden. Arbeidsongevallen van buitenlandse werknemers, waarvan hun werkgever in het buitenland gevestigd is, vallen onder de vaak slechtere buitenlandse arbeidsongevallenregeling. Deze ongevallen komen dan ook nooit in de Belgische statistieken terecht. Uit de statistieken van buitenlandse werknemers die wel voor een Belgische werkgever werken, blijkt dat dit een belangrijk probleem is: in deze groep van werknemers vielen 15 of bijna 1 op 4 van de 67 doden op de arbeidsplaats in 2012. Van 5 onder hen kon het Fonds voor Arbeidsongevallen de woonplaats niet vaststellen.

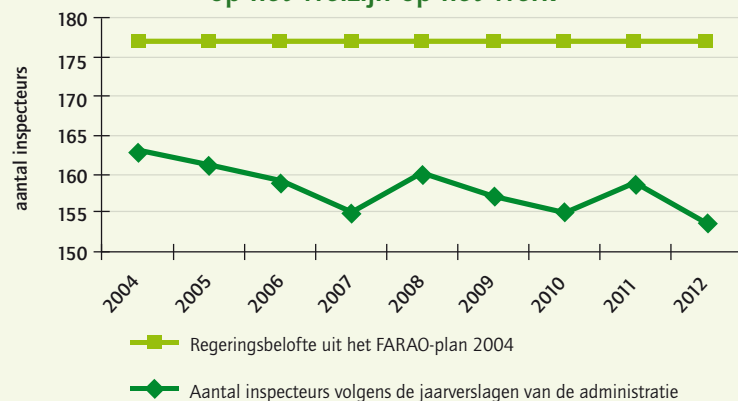
Inspectiediensten verder afgebouwd

De inspecteurs van de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk moeten bij alle werkgevers van dit land toezien op de toepassing van de welzijnsreglementering. Hun taken- en opdrachtenpakket is de laatste jaren alleen maar toegenomen. Het inspectiekader daarentegen is alleen maar afgenomen. In de onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal inspecteurs in de centrale diensten en in de verschillende regionale directies op 1 januari 2013, zoals vermeld in het jaarverslag 2012 van de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk. De aantallen zijn weergegeven in voltijdse equivalenten (VTE).

Personeelscapaciteit inspecteurs op 1 januari 2013 in VTE	Niveau	Niveau	Niveau	Totaal	Totaal	Verschil met 1/2012
	A	B	C/D	1/2013	1/2012	
Centrale diensten	9	0	0	9	10	-1
West-Vlaanderen	6,8	4,8	3	14,6	13,6	+1
Oost-Vlaanderen	10,3	4	1	15,3	12,3	+3
Antwerpen	9	5,8	4	18,8	19,8	-1
Limburg – Vlaams-Brabant	10,8	7	5	22,8	25,8	-3
Brussel	8,8	5,6	3	17,4	18,4	-1
Henegouwen	6	6	6	18	20	-2
Namen – Luxemburg – Waals-Brabant	10	4	6	20	20	0
Luik	8	8,8	1	17,8	18,8	-1
Totaal Afdeling regionaal toezicht	69,7	46	29	144,7	148,7	-4
Algemeen Totaal	78,7	46	29	153,7	158,7	-5

Ons referentiepunt voor het aantal inspecteurs is het roemruchte Federaal Actieplan voor de Reductie van Arbeidsongevallen (FARAO) van 2004. In dit actieplan werd de politieke belofte gedaan om in 2004 alle vertrekkende inspecteurs te vervangen en om daar bovenop 14 inspecteurs niveau A aan te werven. Concreet betekende dit dat het aantal inspecteurs in de centrale diensten en in de verschillende regionale directies moest stijgen tot 177. Na 10 jaar bereiken we dit aantal nog lang niet (153,7). Integendeel, we staan er nog slechter voor dan in 2004 (162,8).

Evolutie personeelsbestand inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk

Gemiddeld één inspectiebezoek om de 21,5 jaar

Het jaarverslag van de Inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk berekent in detail de gevolgen van het beperkt aantal inspecteurs. In 2012 telde de RSZ 274.436 vestigingsplaatsen van privéondernemingen en overheidsinstellingen met in totaal 3.816.435 werknemers (koppen). Het toezicht hierover moest op dat moment worden uitgevoerd door 144,7 inspecteurs (in VTE). De 9 inspecteurs van de centrale diensten worden in het jaarverslag niet meegerekend omdat ze geen inspectiebezoeken uitvoeren. Elke inspecteur staat daarmee in voor 1897 ondernemingen en voor het toezicht op de werksituatie van 26.375 werknemers.

Ondernemingen bezoeken is niet de enige opdracht: er moeten verslagen worden gemaakt, adviezen gegeven, opvolgingsbezoeken ingepland, enz. waardoor het aantal mogelijke bezoeken beperkt is. Het jaarverslag vermeldt in totaal 33.158 inspectiebezoeken, maar dit slechts bij 12.747 verschillende ondernemingen (8.016 vestigingseenheden en 4.731 bouwerven). Op basis hiervan komen we tot het onthutsende cijfer van gemiddeld 1 inspectiebezoek van elke onderneming om de 21,5 jaar! Een werkgever in België mag vrij gerust zijn: met de huidige personeelsbezetting moet hij tot 2035 slechts één bezoek van de inspectie verwachten. De internationale conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, die België mee ondertekende, gaan uit van aanbevelingen om elke onderneming minstens één keer per jaar te bezoeken. Het is onmogelijk deze doelstelling zelfs maar te benaderen met het huidige aantal inspecteurs.

Geen sanctiebeleid voor overtredingen van wetgeving

In 2012 werden bij 49% van de 56.957 controles overtredingen van de veiligheidswetgeving vastgesteld. Toch werd voor slechts 705 inbreuken een proces-verbaal opgesteld: 140 hiervan werden geseponeerd, voor 130 werd een vervolging ingesteld en 435 dossiers wachten nog op een beslissing van de auditeur. De wetgeving voorziet ook in de mogelijkheid van een administratieve boete. Probleem is dat er enkel administratieve boetes worden opgelegd wanneer er geen strafvervolging wordt ingesteld door de arbeidsrechtbank. Tussen het opstellen van een proces-verbaal en een definitieve uitspraak door hetzij de rechtbanken of de studiedienst van de FOD WASO (dienst administratieve geldboeten), verloopt een grote tijdspanne. De inspectiediensten zouden een 'lik op stuk'-beleid moeten voeren. Een lijst met zware overtredingen moet net als in het verkeer gekoppeld worden aan een efficiënt boetesysteem. Zo kunnen heel wat ziektes en ongevallen worden vermeden.

Aantal weigeringen van arbeidsongevallen blijft toenemen

Belgische werkgevers moeten zich verplicht aansluiten bij een erkende arbeidsongevalverzekering. De verzekering en niet de werkgever beslist over het aanvaarden van een arbeidsongeval. Wanneer ze een ongeval weigeren te erkennen, en weigeren te vergoeden, moeten de verzekeraars dat niet enkel schriftelijk melden aan het slachtoffer, ze moeten dat ook laten weten aan het

Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO). Het FAO merkt de laatste jaren een heel forse stijging van het aantal geweigerde arbeidsongevallen. In 1985 werd slechts 2,2% van alle aangiften geweigerd, in 2012, het meest recente cijfer, was dat al ruim **5 keer hoger** en opgelopen tot een **historisch recordcijfer van 11,8%** van alle aangiften. 21.055 aangiften van een

arbeidsongeval werden in 2012 door een verzekeraar afgewezen. Bij 9 van de verzekeringsondernemingen is de weigeringsgraad gestegen met 1 tot 3% ten opzichte van 2011. Het FAO vindt deze stijging 'onrustwekkend' in een jaar waarin het aantal aangegeven arbeidsongevallen met 7,7% daalde.

Percentage geweigerde arbeidsongevallen per verzekeraar

(2007-2012)

Verzekeraar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ethias	8,7%	8,2%	10,0%	11,3%	13,6%	15,0%
AXA	12,6%	12,4%	11,8%	11,8%	13,0%	14,7%
P&V verzekeringen	5,6%	4,5%	11,4%	12,8%	10,7%	13,1%
AG Insurance	7,4%	8,8%	8,4%	9,4%	10,3%	12,5%
P&V gemeenschappelijke kas				15,7%	9,7%	12,3%
Sectorgemiddelde	8,7%	9,2%	9,4%	9,8%	10,6%	11,8%
Securex	5,4%	6,9%	8,5%	9,0%	11,2%	10,8%
Generali Belgium	7,7%	10,6%	10,6%	10,0%	7,6%	10,3%
Allianz	6,5%	8,3%	8,9%	9,3%	9,2%	9,1%
Federale Assurance	8,7%	9,0%	8,5%	9,1%	9,6%	8,7%
Vivium	4,3%	5,0%	6,8%	5,8%	6,9%	8,6%
Belfius	7,8%	7,6%	9,1%	9,2%	8,2%	7,7%
Baloise	3,4%	4,1%	4,1%	3,9%	4,6%	7,5%
Fidea	3,4%	3,4%	2,9%	5,7%	5,0%	5,8%
KBC	4,1%	3,8%	4,1%	4,1%	4,3%	4,3%

En de winnaar is ...

Er zijn heel grote verschillen tussen de verzekeraars met betrekking tot het weigeren van arbeidsongevallen (zie tabel). En dat leidt tot een stuitend ongelijke behandeling van slachtoffers van arbeidsongevallen naargelang de verzekeraar van hun werkgever. De twijfelachtige eer van het nationaal record gaat in 2012 naar Ethias met maar liefst 15%. Marktleider Axa staat dit jaar weer hoog in de rangschikking met 14,7%. De top-3 wordt met 13,1% afgesloten door P&V verzekeringen. Ook AG en P&V gemeenschappelijke kas scoren hoger dan het sectorgemiddelde van 11,8%. Onderaan het klassement halen KBC en Fidea meer klantvriendelijke weigeringspercentages van rond de 5%.

De redenen van de weigering verschillen ook zeer sterk van verzekeraar tot verzekeraar. Sommige verzekeraars 'specialiseren' zich opvallend in bepaalde types van weigeringen. Het verslag van het FAO geeft als voorbeeld het weigeringsmotief 'geen bewijs van letsel'. Er zijn verzekeringen die dit motief bijna nooit gebruiken, anderen dan weer tot in 50% van alle weigeringsgevallen. Het letsel wordt objectief vastgesteld door een geneesheer via een medisch attest. Tot hun verbazing stelt het FAO echter vast dat in bepaalde gevallen het dossier niet werd onderzocht door de raadsgeneesheer van de verzekeraar en dat de weigering, die nochtans hoofdzakelijk medisch is, gewoon administratief afgehandeld werd. Commerciële overwegingen halen hier duidelijk de bovenhand op de feiten.

Maak je werkplek veiliger

De werkgever heeft de opdracht om de werkplek veilig en gezond te maken, maar ook jij kan je steentje bijdragen. Het ACV stelt stickers ter beschikking van militanten om onveilige situaties te markeren.

Naar jaarlijkse gewoonte organiseert het ACV op 28 april een sensibiliseringsactie in ondernemingen en instellingen. Het is nodig om werknemers te wijzen op het belang van een veilige en gezonde werkomgeving. Dit jaar kan je als militant stickerkaarten (zie afbeelding) uitdelen, bijvoorbeeld door een syndicale veiligheids rondgang te organiseren of de werknemers bij het begin van de shift te verwelkomen of ze tijdens een pauze aan te spreken. De bedoeling is dat de collega's even de tijd

nemen om onveilige of ongezonde situaties te zoeken en te markeren met een sticker. Belangrijker nog is dat ze deze situaties melden aan hun directe hiërarchische verantwoordelijke en dat ze ook contact opnemen met de ACV-comitéleden of delegees. Ga het gesprek aan met je collega's en bekijk samen hoe je het werk veiliger en gezonder kan maken. Deze informatie en voorstellen moet je vervolgens op de agenda van het overleg zetten. Het is dan aan de werkgever om zijn ver-

antwoordelijkheid te nemen en de onveilige of ongezonde situaties weg te werken.

Ga naar facebook en maak kans op een hippe veiligheidspet

Heb je (on)veilige of (on)gezonde situaties ontdekt in je onderneming en het juiste stickertje geplakt? Maak dan een foto en stuur hem op via onze facebookpagina www.facebook.com/hetacv. Na een selectie wordt de foto mogelijk opgenomen in het fotoalbum en maak je kans op een hippe veiligheidspet. Toch nog enige waarschuwing: we raden aan om niemand herkenbaar in beeld te brengen en te voorkomen dat je door de foto zelf in de problemen komt.

Maakt 25 mei Europa veiliger en gezonder?

Een stem voor Europa is niet belangrijk denk je? Dat is toch ver-van-mijn-bed? Niet waar. Het merendeel van onze veiligheids- en gezondheidsreglementering komt van Europa. Maar het kan beter. Het ACV keek dan ook halsreikend uit naar nieuwe wetgevende initiatieven op het vlak van kankerverwekkende stoffen, spier- en gewrichtsaandoeningen, enz. Maar... dat was zonder de Europese Commissie gerekend. Die besliste van de ene dag op de andere om alle nieuwe voorstellen van wetgeving stop te zetten en de bestaande regels te herzien. Dit zogenaamde 'REFIT-programma' zal de afbouw van de bescherming van werknemers tot gevolg hebben, maar bijvoorbeeld ook ingrijpen op hun rechten bij herstructurering of inzake informatie en consultatie. Niet iedereen is blijkbaar voorstander van een socialer Europa.

Op 28 april bezoekt het ACV de lijsttrekkers en topkandidaten voor de Europese verkiezingen om hen te overtuigen weerwerk te bieden tegen dat 'REFIT-programma' van de Europese Commissie. We overhandigen hen de petitie die we met de Belgische vakbonden organiseren. Op de website www.rethinkrefit.eu kan je de petitie tekenen. Je wordt er ook op weg geholpen om een persoonlijke mail te sturen naar de Europarlementsleden. Op de website vind je ook meer informatie over onze campagne tegen REFIT. Op 25 mei kan je in het stemhokje ook het verschil maken. Stem voor een socialer Europa!

